

Upprop för växtbaserad mat!

Det är värt att investera i växtbaserad mat nu. Vi vill se det svenska livsmedelssystemet utvecklas så att det kan dra nytta av den växande marknadens möjligheter både nationellt och internationellt.

Produktion och konsumtion av växtbaserad mat behöver öka om vi ska klara våra miljömål. Växtbaserade livsmedel som alternativ till traditionella kött och mejeriprodukter, inklusive svampprotein och alger, utgör tillsammans viktiga pusselbitar i ett hållbart livsmedelssystem. I livsmedelsstrategin 1.0 lyser satsningarna på denna sektor med sin frånvaro. Politiken för en värdekedja som bygger på växtbaserad mat, alger och svampprotein behöver utvecklas, och vi som skriver under detta upprop vill se en aktiv politik för mer växtbaserad mat från svenska gårdar och företag.

I omvärlden startas initiativ för gröna proteiner och växtbaserad mat, och om vi ska behålla affären hos Sveriges bönder och företag behöver marknaden utvecklas kraftigt. I Danmark investerar regeringen 1,25 miljarder DKK under perioden 2022 – 2030 för att utveckla växtförädling, odling, process och förädling, export och säljfrämjande samt kunskapsspridning och utbildning med fokus på växtbaserad mat. Liknande initiativ finns i omvärlden, t ex i Finland där stora livsmedelsaktörer just gått samman i ett gemensamt upprop för att få den nya regeringen att göra en liknande satsning. Här i Sverige finns goda förutsättningar och stor potential för ökad produktion, förädling och försäljning av växtbaserad mat, baljväxter, alger och svampar i Sverige om vi inte ska se affären i och med det ökade intresset för mer hållbar mat försvinna till omvärlden.

Att skala upp produktionen innebär risker för företagen i livsmedelskedjan som politiken och marknaden åtminstone inledningsvis behöver vara med och dela. Förädling och utveckling av växtbaserade livsmedel, alger och svampprotein kräver också fortsatta satsningar på innovation och utveckling.

Minskad klimatpåverkan från livsmedelsproduktionen är en möjlighet att leverera på Sveriges [åtaganden när det gäller klimat](#), och är också en nödvändig åtgärd för de stora företag som nu satt upp [vetenskapliga mål för klimatet](#).

I flera viktiga principdokument inom EU lyfts en övergång till mer växtbaserad kost som ett sätt att förbättra öka livsmedelssäkerhet, förbättra folkhälsa och minska livsmedelssystemets belastning på miljö och klimat. EU:s strategi [Från jord till bord](#), [proteinstrategin](#), samt EU-kommissionens [rapport om drivkrafter för livsmedelssäkerhet](#) pekar alla i samma riktning. Omställningen till mer växtbaserad produktion är också påkallad utifrån ett kris och beredskapsperspektiv. I rapporten [Livsmedelsproduktion ur ett beredskapsperspektiv](#) från SLU framhålls ökad satsning på differentiering i det svenska jordbruket, inklusive växtodling för humankonsumtion, som en central del av lösningen i ett mer motståndskraftigt jordbruk.

Mot bakgrund av ovanstående är det anmärkningsvärt att den nuvarande svenska livsmedelsstrategin saknar både mål och skrivningar kopplat till växtbaserade livsmedel.

Följande förslag vill vi se genomförda:

- **Formulera en handlingsplan för växtbaserad mat** Handlingsplanen ska inkludera åtgärder för att stimulera den privata och offentliga marknaden, öka kunskapen hos konsumenter om svenska mervärden och vikten av att välja växtbaserat, alger och svampprotein från Sveriges bönder. Planen tas fram i nära samverkan mellan organisationer som representerar producenter, näringsliv, och konsumentorganisationer samt myndigheter.
- **Sätt mål för proteingrödor: odlingen av proteingrödor för humankonsumtion ska öka med minst 30 000 hektar jämfört med 2023** för att ersätta importen av bönor, kok- foder- och konservärter samt för att kunna möta en ökad efterfrågan av svenskodlade baljväxter. Målsättningen är framräknad utifrån underlaget i "Ökad odling av baljväxter till livsmedel och foder – möjligheter och utmaningar" SJV rapport 2022:07.
- **CAP 2028: inför miljöersättning för odling av proteingrödor för humankonsumtion.** Kommissionen är tydlig med att CAP är en möjlighet för att stimulera produktionen av proteingrödor inom EU. Enligt EU-kommissionen planerar 18 medlemsstater att ha kopplade inkomststöd till odling av baljväxter eller andra proteingrödor inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken från 2023 (EU-kommissionen, 2022).
- **Öka finansieringen av växtförädlingen** för att ta fram grödor och sorter som är bra både ur hållbarhetssynpunkt och näringsynpunkt, och är mer lönsamma vid svenska förhållanden.
- **Tillsätt resurser och riktade satsningar på investeringar** i torkning, lagring och processteknik liksom testverksamhet som möjliggör innovativa, effektiva eller hållbara produktionssystem. För att starta upp förädlingsanläggningar krävs stora investeringar samt stora volymer för att uppnå skalfördelar. Då växtbaserade proteiner, alger och svampprotein är relativt små produkter på den svenska marknaden leder det till utmaningar för alla parter i kedjan.
- Fortsätt med **riktade satsningar inom forskning och innovation för den växtbaserade livsmedelskedjan inklusive alger och svampprotein.** Bygg vidare på analysen som gjorts inom Sweden Food Arena för den växtbaserade värdekedjan.
- **Öka kunskapen hos konsumenter** om vikten av att välja svenskproducerad växtbaserad mat inklusive alger och svampar genom satsning på utbildning och marknadsföring.
- **Utbilda kockar i skolkök** för ökad andel växtbaserade måltider i skolan och skapa på så sätt genomslag i hela samhället för välsmakande gröna måltider.

Undertecknat av:

ICA	Nestlé	Oatly
Orkla Foods Sverige	Färsodlarna	Bärta
Stacky's	Mycorena	LiveKindly Collective
Växtbaserat Sverige	VegMe	Jävligt gott
Peas of Heaven	Martin & Servera	

/2023 06 20